

ПРОЦЕДУРА ЗА УПРАВЛЕНИЕ, ОСИГУРЯВАНЕ, ОЦЕНЯВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ОБРАЗОВАНИЕТО РИ1-07-03	
Изисквания за проектиране, подготовка и реализация на учебен курс	

Югозападен университет “Неофит Рилски”
2700-Благоевград, ул. “Иван Михайлов” 66

Инструкцията е приета с Решение на Съвета по качеството, протокол № 1 от 30.11.2004
Процедурата е преработена с решение на Съвета по качеството, Протокол № 2 от
03.10.2017 г. (Версия 1, Редакция 2)

УТВЪРЖДАВАМ,

РЕКТОР :

(доц. д-р Борислав Юруков)

Отговарящ съвет: Учебно-методически

Съставил: отдел „Оценяване и
поддържане на качеството“

Проверил: доц. д-р Михо Михов
Пълномощник по качеството

**ПРОЦЕДУРА ЗА УПРАВЛЕНИЕ, ОСИГУРЯВАНЕ,
ОЦЕНЯВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА
ОБРАЗОВАНИЕТО
РИ1-07-03**

**Изисквания за проектиране, подготовка и реализация
на учебен курс**

Реформата във висшето образование е силно повлияна от динамичните промени в обществото. Налице е тенденция за смяна в педагогическите парадигми в световен мащаб. Измества се акцентът в обучението – налага се преход от теоретично академично преподаване и учене към формиране на ориентирани към практиката знания, умения и отношения. Новите изисквания предполагат преориентация от парадигми, в центъра на които е преподавателят и неговата дейност, към дейности, в центъра на които е поставен обучаемия, неговите интереси, познавателен опит, потребности, бъдеща професионална реализация и пр.

Ето защо съвременният университетски преподавател (в световен мащаб) е поставен пред изключително големи предизвикателства и произтичащите от тях промени в професионалната му дейност.

Трудностите, породени от прехода, в който се намира страната, рефлектират пряко върху университетския преподавател и оказват сериозно влияние върху качеството на неговата професионална реализация.

Независимо от трудностите, обстоятелствата налагат промяна в организацията и функционирането на висшите училища. Това с особена сила се отнася за съдържанието на обучението като цяло и в частност до проектирането и реализирането на учебните курсове.

Цели

С изискванията се цели:

1. Ясна регламентация на рамката (основни елементи) за структуриране на учебния курс;
2. Въвеждане на основни подпомагащи насоки за разработване на учебния курс;

Срок на действие

Внедряването на изискванията стартира от 1 декември 2004 г. След тази дата, всички нови и основно преработени учебни курсове се използват за обучение на студенти само ако отговарят на всички условия, посочени в тази инструкция.

Технологията на проектирането на учебен курс изисква:

1. Проектиране на инструментариум за изследване на студентите на “входа” на курса: знания, мотивация, интереси.

Всеки учебен курс има определени цели, средства за постигането им и очаквани резултати, ако целите се реализират успешно. Но успеха и

**ПРОЦЕДУРА ЗА УПРАВЛЕНИЕ, ОСИГУРЯВАНЕ,
ОЦЕНЯВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА
ОБРАЗОВАНИЕТО
РИ1-07-03**

**Изисквания за проектиране, подготовка и реализация
на учебен курс**

качеството на всеки курс зависи от много фактори и не на последно място от специфичните качества на студентите (курсовете не са еднородни).

Ето защо важен етап от проектирането е “ранната” обратна връзка, която цели:

- установяването на предварителните знания и умения на студентите по учебната дисциплина;

- стил на учене на студентите;
- личностни особености;
- демографски особености;
- друго (по преценка на преподавателя).

Най-добра форма за получаване на информация е използването на тест-анкета, а за някои случаи са подходящи интервю, наблюдение, доклад от самия студент, неформални разговори и др. Получените резултати ще послужат за основа на проектирането на курса при отчитане на:

- предварителните знания. Те ще повлияят на подбора в съдържанието като обем и дълбочина на курса, както и методите и формите на курса;
- мотивацията или демотивацията за учене по дисциплината;
- стиловете на учене.

2. Проектиране на целите на учебния курс

Тенденциите в областта на целеполагането в обучението могат да се обобщят по следния начин:

- целите на курса се обвързват с желаните резултати, свързани основно с формиранията у студента в резултат на обучението: знания, отношения, умения, поведение;

- налице е стремеж към възможно най-пълно и ясно описание на тези формирания и при това по начин, който да прави възможно тяхното констатиране и измерване;

- налице е стремеж към обхващане на все по-широк спектър от личностните формирания, като се излиза от пределите на когнитивната сфера и се засягат ефективната и психомоторната;

- съществува тенденция на ограничаване на целите от образователното съдържание (разгледано от информационната му страна) и фокусиране върху процесуалната страна на обучението и производните на нея личностни формирания (Р. Пейчева).

Формулирането на целите на обучението по всеки учебен курс е много важно, защото те осмислят нашата дейност, определят нейната

**ПРОЦЕДУРА ЗА УПРАВЛЕНИЕ, ОСИГУРЯВАНЕ,
ОЦЕНЯВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА
ОБРАЗОВАНИЕТО**

PI1-07-03

**Изисквания за проектиране, подготовка и реализация
на учебен курс**

посока, съдържание и организация, правят я съзнателна и контролируема, а нашите постижения в движението напред – видими и доказуеми. Или целта може да се определи като планиран резултат на определена дейност или взаимодействие.

Кому са нужни и полезни целите на обучението, детайлно описани и систематизирани?

- На преподавателя, за да може да планира детайлно разположението и взаимодействието на основните компоненти на обучението във времето и пространството по начин, способстващ в най-голяма степен за постигането на очакваните резултати. Само сравнявайки резултатите на своята дейност с предварително формулираните цели, преподавателят може да установи ефективността на своето планиране и осъществяване на плана си за обучението на своите студенти, т.е. качеството на проведеното от него обучение (Р. Пейчева).

- На студентите – за да осмислят очакванията на преподавателя към тях и своето движение напред.

- На контролиращите качеството на обучението органи, за които, като външни наблюдатели, единствените надеждни критерии за равнището на осъществяване на един процес е степента на приближаване на резултатите към предварително определените цели.

3. Подбор на съдържанието на учебния курс

Подборът и структурирането на образователното съдържание на учебния курс е силно предопределен от предходните два етапа, т.е. качеството на наличния “материал” (студентите в курса) и определените цели, и очаквани резултати определят обема, спектъра и дълбочината на представяне на учебната дисциплина.

Известно е, че при традиционния подход в центъра на обучението стои преподавателят със своето теоретично академично преподаване, имащо за цел да обхване възможно най-широк спектър от научната дисциплина.

На сегашния етап, когато се сменят педагогическите парадигми и акцентите в обучението се изместват в посока на основния потребител на образователни услуги – студентът, е необходимо подборът на съдържанието на учебния курс да се базира на други подходи, а именно:

- При подхода, базиран на представянето на студентите (или за формиране на техните компетентности) подборът трябва да почива на изследвания върху практиката на определена професия или чрез

**ПРОЦЕДУРА ЗА УПРАВЛЕНИЕ, ОСИГУРЯВАНЕ,
ОЦЕНЯВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА
ОБРАЗОВАНИЕТО
РИ1-07-03**

**Изисквания за проектиране, подготовка и реализация
на учебен курс**

наблюдение и изследване на поведението на професионалисти от съответната област. При този подход знанията са предназначени да формират най-ценните за определена професия компетентности.

- Когнитивният подход изисква учебното съдържание да създаде възможност за задълбочено изучаване на ключовите понятия и формирането на интелектуалните умения и способности.

- Подходът, базиран на опита и потребностите на личността е силно обвързан с възможностите за подпомагане на ефективното учене на студентите, поради което те самите са активен субект в процеса на подбор, т.е. образователното съдържание варира силно при различни групи студенти.

Възможни са и други подходи, както и различни комбинации. Но във всички случаи при подбора и структурирането на учебното съдържание трябва да се отговори на няколко въпроса:

- Кои знания от съответната област ще подпомогнат в най-голяма степен реализирането на целите на курса?

- Кои са информационните източници за подбор на съдържанието?

- В каква последователност да бъдат предоставени темите?

- В каква дълбочина?

- Кои са ключовите знания, които трябва да бъдат представени от преподавателя и кои студентите могат сами да овладеят?

Подборът на учебното съдържание е в пряка връзка с удовлетвореността на студентите от обучението.

4. Проектиране на методите на преподаване и учене

Методът е онзи елемент, използван при проектирането на учебния курс (и на обучението като цяло), който отговаря на въпроса КАК.

- Как ще се реализира определена цел?

- Как ще се усвои определено съдържание?

- Как ще се формира определено умение или компетентност?

Доколкото в процеса на обучение участват два субекта със своите дейности – преподавател и студенти, съответно – преподаване и учене, на въпроса “как” могат да съответстват различни дейности (респ. методи) на двата субекта. Ето защо въпросите са многовариантни (Р. Пейчева).

Методите на преподаване, колкото и универсални да са те, може да се окажат неефективни, ако не са съобразени с определени фактори като:

- образователното съдържание;

- характерните особености на групата;

ПРОЦЕДУРА ЗА УПРАВЛЕНИЕ, ОСИГУРЯВАНЕ, ОЦЕНЯВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ОБРАЗОВАНИЕТО РИ1-07-03	
Изисквания за проектиране, подготовка и реализация на учебен курс	

- материалната и информационната среда;
- емоционалната атмосфера;
- личностните особености на преподавателя.

При проектиране на курс, в центъра на който стои студентът, подборът на методите трябва да бъде насочен към организиране на такава учебна среда, която да стимулира активното овладяване на знания и умения. Трябва да се предпочитат онези методи, които гарантират самостоятелното търсене, анализиране, осмисляне на информацията. Дейностите на преподавателя ще имат повече стимулиращ, посреднически, мотивиращ, подпомагащ търсенето, подбора и анализа на информацията. Предвиждат се диалог, преговори, аргументиране, доказване на студентите в дискусия, презентация, изготвяне на есе и др. В тези случаи от студентите се изисква предварително да намерят, проучат, анализират и синтезират информацията по темата.

Повишаване на качеството на учебния курс може да се постигне, ако при проектирането на методите за всяка тема и за всяка цел се търси отговор на въпроса:

- Как тази тема може да бъде усвоена?
- Как тези цел може най-добре да бъде постигната?
- Какво точно ще направя аз и какво студентите за реализиране на тази цел?

Отговорите на въпросите “Как - преподавателят” и “Как - студентите” при подбора на методите е важна предпоставка за излизането от клишето “традиционна лекция”.

5. Проектиране на информационно-ресурсното осигуряване на курса

Очевидно, времето на пълна само с маси, столове и черна дъска аудитория, където преподавателят “чете” лекция, а студентите записват, каквото чуят, отминава. Съвременният образователен процес е скъп. Той изисква осигуряване на съвременни аудио-визуални и информационни технологии: на студентите се раздават материали за самостоятелна работа (изискват се средства); самите студенти отделят време за самостоятелна работа в компютърните зали, търсят информация в Интернет; от тях се изисква да разработят реферати, проекти и др.

Българското висше образование страда от липса на средства. Все пак повечето звена в университетите разполагат с аудио-визуални и

**ПРОЦЕДУРА ЗА УПРАВЛЕНИЕ, ОСИГУРЯВАНЕ,
ОЦЕНЯВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА
ОБРАЗОВАНИЕТО**

Р11-07-03

**Изисквания за проектиране, подготовка и реализация
на учебен курс**

информационни технологии и тяхното използване е въпрос на добра воля на преподавателя.

За успешното проектиране на даден учебен курс трябва да се предвиди информационното и ресурсното осигуряване на обучението.

5.1. Информационно осигуряване на курса

Информационното осигуряване на курса е от изключителна важност за обучението, особено когато в центъра на този процес стои студентът. Повишаването на качеството на обучението изисква преодоляването на авторитарния синдром, при който “вярно е само това, което преподавателят казва и пише в своя учебник и само то се оценява с висока оценка на изпита”. Този синдром стимулира студентите да “зазубрят” учебника, да се “нагаждат” към изискванията на конкретен преподавател.

Повечето теории за ученето приемат, че знанията на учащия се са трайни и функционални, когато са придобити по пътя на активното преработване на информацията и участие в дейности, изискващи прилагането на тези знания в различен теоретичен и практически контекст. Следователно на студентите следва да се даде възможност да работят с различни информационни източници, да сравняват, да анализират, да реструктурират, да синтезират информацията. Ето защо преподавателят следва да проучи и да представи за всяка тема наличните информационни източници, да реши кои от тях са достъпни и интересни за студентите, да формулира съответните конкретни задачи, свързани с търсенето и обработването на тези източници.

Важно изискване е информационното търсене да бъде много конкретно формулирано и точно да бъде определен неговия обсег: точно название на източника и конкретните глави, теми, страници; за Интернет – електронни адреси, web-сайтове, ключови думи за търсене и др.

5.2. Ресурсно осигуряване на курса

Добрата материално-техническа база е сериозна предпоставка за добро качество и ефективност на учебния курс. Но техническото осигуряване не трябва да се фаворизира. Възможно е (и е наложително!!!) да се използват всички други ресурси, които могат да осигурят достигането на целите на обучението, като:

- презентация на съответната лекция на слайдове, на компютър и др.;
- разработване на чертежи, схеми, скици, рисунки, диаграми, табла и др.;
- предоставяне на материали за студентите – за самостоятелна или групова работа;

**ПРОЦЕДУРА ЗА УПРАВЛЕНИЕ, ОСИГУРЯВАНЕ,
ОЦЕНЯВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА
ОБРАЗОВАНИЕТО
РИ1-07-03**

**Изисквания за проектиране, подготовка и реализация
на учебен курс**

- осигуряване възможност за наблюдения “на живо” (преподаване в училище, съдебни дела, рехабилитация в болница и др.).

Всички тези материали или бази трябва да бъдат добре осигурени и добре описани за всяка тема.

6. Проектиране на система за оценяване на студентите

Оценяването постиженията на студентите е една от основните функции на преподавателя. На етапа, когато се отреждаше централна позиция на преподавателя в процеса на обучението, оценяването бе инструмент в неговите ръце за награждаване и санкциониране на студентите. Ето защо отношението на студентите към учебния курс и преподавателя е формално, а стремежът им е да си разработят стратегия за “преодоляване на препятствието”, наречено изпит. Оценяването обикновено се извършва след завършването на обучението с изпит по време на сесията. И ако изпитът е устен, проведен без ясни критерии, без никакви доказателства, без реална възможност за оспорване на резултата, ефектът от оценяването като стимул за учене е минимален.

Проектирането на система за оценяване е сложен, трудоемък процес. Във всички случаи той трябва да се базира на целите и задачите и очакваните резултати, предвидени в другите раздели. Ето защо преподавателят трябва да опише как точно ще бъде установено дали те са реализирани и в каква степен, т.е. следва да се отговори на въпросите:

- Какво ще се оценява (знания, умения, компетентности)?
- Кой от тях имат по-голяма тежест (кой са по-съществени и кои по-несъществени)?
- В каква степен са формирани те?

Освен това системата за оценяване трябва да държи сметка за следното:

- да обхваща всички значими за ученето структури на личността;
- да се оценяват не само конкретни знания и умения, но и уменията за самостоятелно учене; комуникативните умения; умения за работа в група и др.

Формирането на тези качества може да не е задача на конкретния курс, но елементи от тях трябва да се добавят чрез всеки учебен курс.

При подбора на методите трябва да се има предвид, че няма универсален метод за оценяване. Подборът трябва да държи сметка за целите и задачите на курса, за образователното съдържание и за конкретния обект на оценяване – вида знания, умения, компетентности.

ПРОЦЕДУРА ЗА УПРАВЛЕНИЕ, ОСИГУРЯВАНЕ, ОЦЕНЯВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ОБРАЗОВАНИЕТО РИ1-07-03	
Изисквания за проектиране, подготовка и реализация на учебен курс	

Принципно правилно е, че колкото по-разнообразни методи за оценяване се използват, толкова по-разнообразна, по-пълна и по-обективна информация за ученето ще се получи.

Оценяването на всички етапи и за всички компоненти на учебния процес е сериозна предпоставка за внедряването и на кредитната система.